

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

*К.т.н, доцент А.О. Азарова
Інститут менеджменту
Вінницького національного технічного університету*

Законом України "Про інвестиційну діяльність" інноваційна діяльність визначена як форма інвестицій, що здійснюється з метою впровадження НТП у виробництво і соціальну сферу. Ця діяльність включає: випуск і поширення принципово нових видів техніки і технологій; прогресивні міжгалузеві структурні зрушення; реалізацію довгострокових науково-технічних програм з тривалими строками окупності витрат; фінансування функціональних досліджень для здійснення якісних змін у стані продуктивних сил; розробку і впровадження нової ресурсозберігаючої технології, призначеної для поліпшення соціального й екологічного стану.

Світовий досвід свідчить, що не всі інноваційні ідеї втілюються в практику, а тим більше далеко не усі досягають завершення інвестиційним процесом. Серед причини можна визначити: помилки в обґрунтуванні, недостатньо "чисті" результати експерименту, брак засобів для розвитку виробництва, тривалі терміни інноваційного процесу, що призводять до застарювання нововведення.

Інновації, як правило, переслідують одну з трьох основних суспільних цілей: одержання прибутку або зниження витрат на виробництво чи досягнення соціального ефекту (поліпшення життя населення, екології, охорони здоров'я, утворення, оборони і т.п.).

Сучасні умови розвитку українського суспільства в контексті європейської інтеграції визначаються геополітичною спрямованістю, зокрема їх глобалізацією, підвищеною роллю гуманітарної сфери, застосуванням інтелектуального капіталу, соціальних чинників економічного прогресу, ствердженням пріоритетності базових засад сталого розвитку.

Згідно з Посланням Президента України до Верховної Ради при визначенні стратегічних пріоритетів розвитку держави слід враховувати нову геополітичну ситуацію, що склалася в світі, потрібно враховувати і глобальну тенденцію переходу до поліцентричного світового співтовариства, де основою взаємодії держав та їх економік має стати регіональна інтеграція. Україна зможе посісти чільне місце в Європі і світі за умови опанування інноваційного шляху розвитку, підвалини якого мають бути закладені в процесі структурної перебудови економіки. Тільки таким чином можна змінити сировинний вектор розвитку економічних процесів, що стихійно формується нині.

Основою стратегічного курсу держави, її базовим принципом має стати реалізація державної політики, спрямованої на запровадження інноваційної

моделі структурної перебудови та зростання економіки, утвердження України як високотехнологічної держави. Наявний інтелектуальний та науково-технічний потенціал дає підстави на це розраховувати. У поєднанні з завданнями європейської інтеграції така мета могла б лягти в основу не лише економічної стратегії держави, а й політичної консолідації нації [3].

Ситуація, що склалася в Україні за роки її незалежності є вкрай незадовільною. Так, за 1990-2000 роки кількість розробок зі створення нових видів техніки і технологій зменшилась в 3,2 рази, з них розробок, технічний рівень яких перевищує світовий – у 5,1 рази, розробок, технічний рівень яких відповідає світовому – в 3,4 рази. Кількість підприємств, що впроваджувала інновації скоротилася у 5,1 рази. Усе це свідчить про стійку тенденцію скорочення науково-технічного потенціалу.

Враховуючи ситуацію, що склалася Президентом України було ініційовано формування Стратегії економічної та соціальної політики на 2000-2004 роки згідно з якою визначено: “...опрацювання та реалізація державної політики, спрямованої на розвиток інноваційної моделі економічного зростання України, як високотехнологічної держави” і “реалізацію стратегічної мети – входження України до провідних технологічно розвинених країн світу” [4].

Спільною рисою таких наукових дефініцій як інновація і інвестиційний проект є високий ступінь ризику та невизначеності їх параметрів, при цьому інновації плануються на більш тривалий часовий інтервал, що потребує на створення надійної бази прогнозування.

Крім того, для прийняття раціонального інноваційного рішення необхідним є врахування широкого спектру різноякісних параметрів проекту. При цьому необхідно звернути увагу на кореляцію між ступенем неточності прийнятого інноваційного рішення та горизонтом часу.

Усі вищеперелічені фактори зумовлюють необхідність для прийняття ефективного інноваційного або інвестиційного рішення розробляти відповідні системи підтримки прийняття рішення. Вони являють собою результат сучасних комп’ютерних технологій – поєднання комп’ютера, відповідного програмного забезпечення, баз даних та моделей.

Такі системи підтримки прийняття рішення дозволяють, використовуючи для формалізації інвестиційно-інноваційного процесу апарат нечітких множин, врахувати оцінювальні параметри різних типів, обробляти потужні масиви вхідної інформації та швидко і якісно приймати рішення.

З метою активізації інноваційної перебудови економіки, створення умов сталого економічного зростання на базі інноваційного оновлення Уряд зосередив увагу на удосконаленні правового середовища у напрямі підвищення ролі науки, ефективності використання науково-технічного та інноваційного потенціалу підприємств, конкурентоспроможності національної економіки. Так, прийнято [2]:

Укази Президента України:

– “Про додаткові заходи щодо забезпечення розвитку фундаментальних наукових досліджень” (від 30 квітня 2004 р. №499), яким визначено основні

завдання Уряду у напрямі збільшення фінансування на фундаментальні наукові дослідження та Державного фонду фундаментальних досліджень; а також здійснення комплексу заходів, спрямованих на розвиток та цільову підтримку фундаментальних наукових досліджень у сфері суспільних та гуманітарних наук, активізацію міжнародного співробітництва України у сфері фундаментальних наукових досліджень, підвищення оплати праці працівникам наукових установ;

- “Про фінансову підтримку інноваційної діяльності підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави” (від 20 квітня 2004 р. №454), згідно з яким передбачено під час розроблення проектів законів про Державний бюджет України на 2005 і наступні роки спрямування не менш як 10% коштів, отриманих від приватизації державного майна, на фінансову підтримку інноваційної діяльності підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави;

- Закон України “Про Загальнодержавну комплексну програму розвитку високих наукоємних технологій” (від 9 квітня 2004 р. №1676), яким передбачається відбір проектів з розроблення наукоємних технологій на конкурсній основі, однією з вимог до яких є комерційна привабливість. У конкурсі можуть брати участь підприємства та організації усіх форм власності;

Постанови Кабінету Міністрів:

- “Про внесення змін до Порядку визначення на конкурсних засадах підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави, інноваційне інвестування яких здійснюватиметься за рахунок частини коштів, отриманих від приватизації державного майна, розподілу і використання цих коштів” (від 30 квітня 2004 р. № 579), яка дозволяє визначити джерела та механізм фінансової підтримки інноваційних проектів таких підприємств;

- “Про порядок розгляду та схвалення (затвердження) нових інноваційних проектів у технологічних парках та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 17.12.99 № 2311” (від 14 квітня 2004 р. № 501), відповідно до якої розгляд та затвердження нових інноваційних проектів у технологічних парках здійснюється Кабінетом Міністрів за поданням Національної академії наук.

Окрім того, підготовлено та направлено на розгляд Верховної Ради проект Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність”, основною метою якого є визначення правових, економічних та організаційних засад створення системи прогнозування науково-технічного та інноваційного розвитку та формування і коригування на цій основі пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та пріоритетних напрямів інноваційної діяльності в Україні.

За даними Держкомстату, у січні-червні 2004 р.:

- наукові та науково-технічні роботи виконували 1372 організації, установи та підприємства, число працюючих в них становило 168,8 тис. осіб;
- обсяг виконаних наукових та науково-технічних робіт порівняно з

відповідним періодом 2003 року збільшився на 24 відсотки, у тому числі фундаментальних – на 23,4, прикладних – на 27,6, науково-технічних розробок – на 18,8, науково-технічних послуг – на 41,6%;

– на виконання наукових та науково-технічних робіт витрачено 826,2 млн. грн., що на 18,3% більше порівняно з відповідним періодом минулого року;

– поліпшилась ситуація з фінансуванням наукової діяльності: загальні надходження збільшилися проти відповідного періоду 2003 року майже на третину і становили 965,7 млн. грн., у тому числі обсяг коштів держбюджету збільшився на 23,4%, коштів замовників України – на 46,7, іноземних фірм – на 18,6, власних – на 38,7%;

– інноваційну діяльність у промисловості здійснювали 646 підприємств, що становить лише 7% від загальної кількості промислових підприємств. Більш активно здійснювали інновації підприємства хімічного виробництва (19%), виробництва коксу та продуктів нафтопереробки (14,9), машинобудування (14,3). Разом з тим, лише 6% підприємств займались нововведеннями у харчовій, 5 – у легкій, 2,4 – у добувній промисловості;

– значна інноваційна робота здійснювалась технопарками: загальний обсяг реалізованої технопарками інноваційної продукції склав 387,35 млн. грн. На сьогодні технопарками реалізуються 59 проектів, з них 53 інноваційні та 6 інвестиційних. У їх виконанні задіяно понад 32 тис. осіб, додатково створено 1550 нових робочих місць.

У напрямі сприяння міжнародному співробітництву в інноваційній сфері Верховною Радою України 1 липня 2004 р. прийнято закони “Про ратифікацію Угоди про відновлення Угоди між Україною та Європейським Співтовариством про наукове і технологічне співробітництво”, а також “Про внесення змін до Закону України “Про податок на додану вартість”, які було розроблено з метою імплементації статей 7 та 8 Угоди. Останній передбачає звільнення від оподаткування ПДВ операцій, які здійснюються в рамках двостороннього наукового і технологічного співробітництва. На виконання Угоди також розроблено План дій стосовно поглиблення наукового і технологічного співробітництва між Україною та ЄС, схвалений у ході Саміту Україна – Європейський Союз 8 липня 2004 р. у м. Гаазі.

ВИСНОВКИ

Отже, перспективними напрямками інноваційно-інвестиційного розвитку України в контексті європейської інтеграції є удосконалення законодавчої бази; створення технопарків, техноплісів, спеціальних вільних економічних зон та територій пріоритетного розвитку тощо.

1. Закон України “Про інвестиційну діяльність” від 18.09.91 із змінами і доповненнями.
2. Бланк І.А. Інвестиційний менеджмент.- К.: МП "ИТЕМ" ЛТД. Юнайтед Лондон Трейд Лимітед", 1995. - 448 с.
3. Послання Президента України до Верховної Ради “Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002-2011 роки”.
4. Черваньов Д.М. Нейкова Л.І. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України. - К.: Т-во «Знання», КОО, 1999. – 514 с.